

Het geluk een ijsvogel te schieten

Bertie Velthuis

Op zaterdag 26 februari jl. bezocht ik de derde landelijke ijsvogeldag in het Kulturhus van Denekamp. De dag zou aanvankelijk in het museum Natura Docet worden gehouden, maar wegens de grote deelname moest worden uitgeweken naar het Kulturhus. De dagvoorzitter was de directeur van het museum Natura Docet, de heer Eric Mulder. U kent hem wellicht nog wel; enige jaren geleden verzorgde hij de lezing voor ons. Hij opende de dag met een verhaal omtrent een gebeurtenis die in 1920 in Borne plaatsvond. In de zaal waren uitsluitend 'ijsvogelliefhebbers', die met verbazing en ontsteltenis hiervan kennis namen. Wat was het geval? Er was in Borne een ijsvogel geschoten en de correspondent van de Het Twentsch dagblad Tubantia en Enschedesche Courant deed daarvan vol enthousiasme bericht. De oprichter en directeur van Natura Docet, meester Bernink ging middels een ingezonden brief hier fel op in. Ik heb betreffende artikelen middels Delpher opgezocht. Omdat ze zo mooi in het toenmalige taalgebruik zijn geschreven en omdat ze een goed tijdsbeeld weergeven van de 'natuurbescherming' die nog in de kinderschoenen stond, heb ik ze integraal overgenomen.

Het persbericht

Het Twentsch dagblad Tubantia en Enschedesche Courant publiceerde op 1 november 1920 het volgende bericht: *Borne, 31 Oct. 1920*

De heer H. alhier had dezer dagen het geluk een ijsvogel neer te schieten. De vogel had een prachtig veerenpak, reden waarom de heer H. besloot dit exemplaar aan een liefhebber te sturen. Wie de heer H. was en naar wie de gedode ijsvogel werd gestuurd. Lezen we in het dagblad 'het Centrum' van 2 november 1920 onder de kop 'Uit Twente, Borne' het volgende: Als een zeldzaamheid kunnen we mededelen dat de tuinman van de heer Spanjaard alhier een ijsvogel heeft geschoten. Het fraai gevederde dier, dat hier zelden voorkomt, is naar het museum 'Natura Docet' van de heer Bernink te Denekamp gezonden.

Het ingezonden stuk van meester Bernink

In de Tubantia van 4 nov. staat onder de kop MISDADIG:

'In Tubantia van 1 november lees ik onder Twentsch nieuws: Borne. De heer H. had het geluk een ijsvogel neer te schieten. De vogel had een prachtig veerenpak enz....

Waarin bestaat nu het geluk van den heer H.? Om een klein vogeltje, zoo lang als 'n vinger, dat alleen een paar vleugels heeft om te ontkomen aan den grooten, vernuftigen en gewapenden mensch, om dat neer te schieten.

Zijn de wapens van beide partijen gelijk? waarde correspondent van Borne. Zoo niet, dan is het ook geen kunst en zeker geen geluk een zwakkere te vermoorden. Geen kunst en geen geluk, waarde Heer! Maar een treurig feit.

Ik ga verder. Ijsvogels schieten is misdadig, Voor eerst is het geen jachtvogel, maar een bij de wet beschermde vogel. De heer H. is daarom strafbaar. Ik geef een voorbeeld ter verduidelijking. Een roover ligt in hinderlaag in 't Zendersche bosch. Een prinsesje nadert in kostbare kleederen. De roover doodt het kind en neemt diens kostbaarheden mee.

De correspondent van Borne schrijft den volgende dag: De heer H. had het geluk een onschuldig kind

te dooden om het van diens kostbaarheden te be-rooven.

Maar een vogel is maar een dier en dan mag men doen wat men wil? Een ijsvogel is een natuurmonument. Daar heeft de correspondent misschien nooit van gehoord. Ik zal hem vertellen wat dat beteekent.

De Regeering beschermt allerlei voorwerpen van menschenlijke kunst. Ze bouwt er allerlei museums voor. Denk maar aan 't Rijksmuseum te Amsterdam. Ze beschermt oude standbeelden, pompen, kerken etc. Denk maar aan de groote kerk te Borne.

Ons land nu heeft ook merkwaardige overblijfselen op natuurgebied. Een stuk veenlandschap, een oud bosch, een oeroude wildernis. En op avifaunistisch gebied: Zeldzame vogels: een hop, een zwarte specht, een wielewaal, een havik, een vischadelaar, een ijsvogel e.m.a. dienen hier genoemd te worden.

Wie een dezer dieren doodt, begaat een schennis aan de natuur. Hij is even schuldig als iemand, die een stadsmonument, een kunstbouwwerk, een kostbaar schilderstuk beschadigt.

Dat dit idee nog niet bij de groote massa is doorgedrongen is een treurig feit. Maar dat een correspondent dit aan zijn blad meent te moeten schrijven en dat de Redactie het opneemt, is bedroevend.

BERNINK. Denekamp, 2 Nov. 1920.

Bericht Tubantia en Enschedesche Courant

De redactie van het dagblad plaats een dag later het volgende bericht:

Het doet ons aan een kant genoegen, dat we het bericht uit Borne hebben opgenomen. Omdat er uit voortgekomen is de warme getuigenis van den heer Bernink, welke we hierboven gaarne hebben geplaatst. De heer Bernink is een goede bekende in ons huis en we kunnen er daarom extra goed tegen dat hij in zijn heilige verontwaardiging over het gebeurde ook de redactie, welke het bericht opnam, haar feil toont! De correspondent te Borne, die in het schieten van den ijsvogel wel niet het ernstige zal hebben gezien, dat het voor den uitstekenden kenner der natuur is, zal evenals de redactie en onze lezers, inclusief de 'misdadige' heer H. zeker gaarne goed ter harte willen nemen, wat de heer Bernink heeft geschreven. Red.

De reactie van de correspondent

Borne, 5 November 1920.

Geachte heer Bernink,

Evenals de Redactie van 'Tubantia' ben ik u zeer dankbaar voor uw stukje, getiteld 'Misdadig' in het nummer van Donderdag.

Ik merk nu dat ik in plaats van te schrijven over het geluk van het schieten van een ijsvogel, eigenlijk had moeten melden, dat het per ongeluk gebeurd is. Natuurlijk was het ons niet bekend, dat dit aardige vogeltje zoo zeldzaam is en eigenlijk tot de 'natuurmonumenten' behoort. Dat hebt u nu misschien wel voor de zóóveelste maal, duidelijk in het licht gesteld en ik weet, dat het uw onvermoeid streven is kennis omtrent het leven der vogels en de schoonheid' van de natuur te verspreiden. Bij gele-

genheid van een persoonlijk bezoek aan uw museum te Denekamp en toen we in uw gezelschap op een zaterdagmiddag een wandeling maakten in de buurt van ons dorp, heb ik uw natuurkennis geproefd en gewaardeerd.

Vandaar dat deze bekentenis mij even van het hart moet.

De correspondent van Borne.

Tot zover de in Borne geschoten ijsvogel

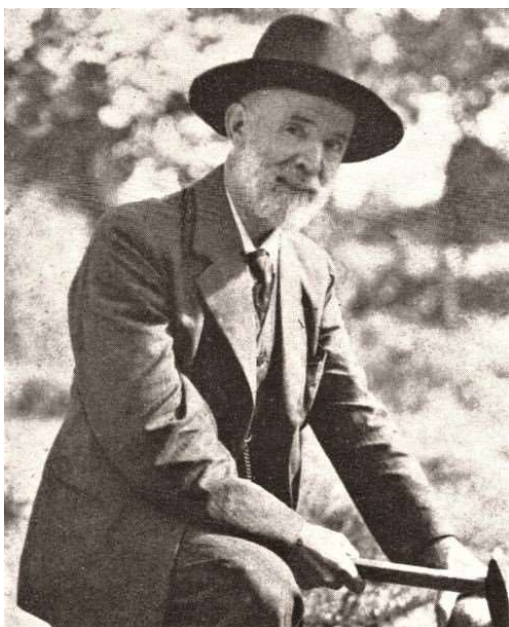
Betreffende ijsvogel is hiermee niet weer tot leven gekomen. Maar aan alle lezers van het Twensch dagblad Tubantia en Enschedesche Courant was wel duidelijk gemaakt dat voorzichtig met de natuur moest worden omgesprongen.

Of hiervan de resultaten op 15 december 1920 al merkbaar waren, zou kunnen blijken uit het volgende bericht in de Tubantia:

Iemand te Glanerbrug heeft gisteravond een ijsvogel gevangen, dat is de hier nu en dan voorkomende vogel, waarover de heer Bernink onlangs in ons blad schreef, toen te Borne een degelijk exemplaar geschoten was. Het thans gevangen vogeltje is waarschijnlijk gedupeerd door de Strenge vorst, welke de kleine binnenwateren heeft doen bevrozen. Het derven van visch had het mooie diertje uit zijn gewonen doen gebracht. Door den persoon uit Glanerbrug werd de vogel te goeder trouw naar Enschede gebracht. De politie heeft toen dezen bij de wet beschermde vogel, waar van het vervoer verboden is, in beslag genomen. Men zal door het voederen van visch trachten den ijsvogel weer op verhaal te brengen, om dan het kleurige vogeltje met zijn langen spitsen snavel de vrijheid te hergeven.

Onderwijzer J.B. Bernink

Redactie

Johannes Bernardus Bernink werd in 1878 in Denekamp geboren. Hij ontwikkelde grote interesse voor de natuur. Eerst voor de planten en insecten dicht bij huis, later voor de vogels en zoogdieren. Ook de geologie van het landschap, gevormd door de beweging van de grote gletsjers die Noord-Europa lange tijd bedekten, fascineerde hem.

Al vroeg begon hij met het verzamelen van natuurvondsten, helemaal in de stijl van de tijd. Hij maakte vlinderbakken, legde een verzameling vogeleieren aan en vormde schoolschriften om tot een herbarium van lokale inheemse planten. Het prepareren van dieren leerde hij zich met behulp van literatuur zelf aan. Tijdens zijn dagelijkse wandelingen naar Oldenzaal, waar hij aan de Normaal school de opleiding tot onderwijzer volgde, observeerde hij de veranderingen van de natuur in alle seizoenen. Zo werd zijn motto voor werk en leven gevormd: Natura Docet.

Bron: <https://naturadocet.nl/>